

v najem vzeli. Pokazalo se je pa tudi to, in jasno ko beli dan je moralo vsakemu biti, da slovensko ljudstvo ykljub narodnih volitev po vseh kmetiških srenjah spodnjega Štajerskega, ki so narodovo voljo določno razodele, za razvitek in vtrditve svojih narodnih pravic od sedajnega deželnega zbora nima kaj več pričakovati kakor od prejšnjega.

Gospodarske stvari.

Trsoznanstvo.

(Dalje.)

II. v dele nad zemljo ali stari les, to je:

a) glava, batica ali deblo, ktera ostane, če se po vino-rejskih naukih mladi trs umetno obreže, celo na kratko ali bolj dolgo. Če na glavi ali na deblu, kaki suhi ali malo živi del čepi, se to imenuje v nekterih strauh kukavica, ta se mora gladko in lepo s vsemi drugimi nepotrebnimi deli odsekati ali odžagati. V novem času rabijo tudi umni vino-rejci velike škarje pri tem delu, kar je naj boljše.

b) Vrat je del spod od glave ali debela noter v zemljo, in če se ta pri obdelovanju poškoduje ali od mraza razpokline dobi, trta zelo trpi, in rade kake bunke zavolj preobilnega soka izcvrejo ali v premočvirni zemlji škodljive gobe narastejo.

c) Vršci, rogli (Schenkel) so drugi kratki deli trsa na glavi ali na deblu, na kterih se zarodni les nastavlja.

d) Veje ali golenc (Zugäste) so stari goli les, podaljšani iz rozeg, s kterimi se trs visoko na brajde, šotore in drevje napeljava.

e) Zarodni les (Tragholz), to so mladike, loze ali rozge zadnjega leta, ktere se za prihodno kako umetno obrežejo; slabejemu trsu se puste samo rezniki, čepi s 2—3 okami, močnejemu ceruniči, šparovni s 5—6 okami.

Biki, konji, putiči, vtikance, vlačence, lastnike po potrebi z več okenci, se pustijo močnemu trsu.

f) Panoge (Boden- und Zweigreben) so mladike, ktere iz starega lesa na vratu, deblu ali izpod zemlje izrastejo. V časi k temu služijo, da se trta ponovi, če zmrzne, ali poniža, ako je visoko, tudi so panoge na glavnih rozgah.

(Dalje prihodnjič.)

Naj se seje tudi ščetica.

Slabi dohodki, ktere prinaša sejanje žita, nas prisilja, da mislimo na druge obdelane rastline, po kterih bi se morebiti trud kmetovavecev bolj plačal.

Med trzne rastline, ktere tudi v naši zemlji in pod našim podnebjem dobro rastejo, spada tudi ščetica (dipsacus fullonum, Weberkarde), ktere se že v srednji Štajerski toliko seje, da se vsako leto 18—20 milionov ščetičnih glavice pridelava in dobro proda.

Sejanje ščetice bi naj bolj bilo všeč malim gospodarjem, kajti obdelujejo to rastlino lahko otroci in slabi ljudje.

Da se vendar sejanje lože po celem našem kraju razširi, bi dobro bilo, če bi umni vekši gospodarji v tem začeli in tako manjšim pot pokazali.

Trgovec Roč v Gradcu je bil tako prijazen in je poslal podružnici gospodarskega društva v Mariboru 5 funtov čistega, dobrega francoskega ščetičnega semena, ktero se bo zastonj razdelilo med one kmetovavece, kteri hočejo prvi to rastlino sejati. — Ker je pa obdelovanje te rastline še celo neznano našim ljudem, hočem v kratkem povedati, kako se mora s to rastlino ravnati.

Ščetica je dveletna rastlina in izraste 4—6 čevljev visoko. Raste naj rajša pod ednakim podnebjem, ko naša zimska žita. Na tako imenovanih srednjih njivah naj bolj obrodi, na zlo pesečnih in jilovnatih njivah ne raste rada v močvirnih pa celo ne. Naj bolje se sadi ali seje na njivo, ktera je dve leti prej pognjena bila, na dobro obdelano praho ali po detelji. Njiva se mora globoko izorati. Seje se ali sredstveno ali nesredstveno.

Sredstveno se seje meseca marca do pol aprila na zimske setve in sicer se mora sejati zlo po redkem; bolje vendar je, če se seje v praho z mašino, s ktero se kuruza (turšica) seje v brazde, pri mašini se vendar mora prej odstraniti kosa in črtalo in se mora vrinoti valj. Če je zemlja zlo suha se mora seme z valjem povleči.

Dva ali tri tedne po žetvi zimskega žita se mora ščetica ravno tako okrbovati kakor se navadno oskrbuje korenje (mrkevca), ktero je v zimski ječmen posejano bilo, t.j. mora

se strnišče odstraniti in ščetica dobro opleti. Eden teden kesneje se mora ščetica prvokrat okopati in mesca avgusta drugokrat in pri tej kopi se tudi morajo sadike razsaditi, če jih je preveč na kupu, na prazne prostore.

Nesredstveno se ščetica seje v grede, okoli pa salata in druga zelišča, kterih sadike se kesnej razsajajo. Sadike se morajo mesca julija do polovice mesca septembra na njive, na kterih je prej rastle zimsko žito saditi. Saditi pa se morajo 2 šolna po dolgosti in eden šolen po širini narazno. Tako narazno bi tudi morala ščetica stati, če se je sredstveno sejala. Mora se večkrat opleti. — Drugo leto se mora taki o prvem pomladju, če je vreme lepo, ščetica okopati in skupčena razsaditi. Po 2—3 tednih se naj okoplje drugokrat.

Ko je na rastlini pokažejo glavice, se mora ono listje, ktero deblo kot livnik (trihtrar) obdava razklati, da deževnica odteče. Vse glavice, ktere niso celo okrogle, ali ktere na straneh izrastejo, se morajo odrezati. Ščetične glavice cvetejo tako, da venčno obda cvetje glavico naj prej zgoraj, in za tem zmirom niže. Ko je prva tretina glavice odevela, je hasnovito, če se glavlično steblo $\frac{1}{2}$ ali 1 šolen pod glavico v p o g n e, t. j. malo sterc, kajti po tem glavice boljše prirastejo in se draže prodajo.

Ko je že zadnji venec na glavici odevel, je ščetica zrela in se mora taki pobirati. Pri nas se zatoraj že začne pobiranje mesca julija in traja do jeseni, kajti ne cvetejo vse glavice na enkrat. Naj bolj se mora na to paziti, da se glavice o pravem času poberejo, kajti če preveč dozoriyo, postanejo pretrde in nimajo nobene vrednosti.

Glavice se morajo z 4—6 palcev dolgem stebлом odrezati. Pobranih glavice se mora 10—15 skupej zvezati in na z r a č n a t e m s e n e č n e m m e s t u (tudi na podstrešju) sušiti. Suhe se lahko na veči kup zdevajo. Pred prodajo se morajo lepše in vekše izbrati in skupčiti, zločeste pa celo odstraniti, dobrim se morajo odtrgati ospice, ktere se na spodnjem koncu glavice nahajajo in se jim mora vse steblo ednako na 2—3 palce odrezati.

Pri dobrem obdelovanju zraste na $\frac{1}{4}$ rali njive 40—50 tisoč dobrih ščetice. Ako rečemo, da je 30 tisoč med njimi celo izvrstnih, kterih tisoč se lahko proda za 2 fl., 10 tisoč pa slabjših, ktere se prodavajo po 50 kr., tak se na $\frac{1}{4}$ rali njive na leto pridelava čistih 65 fl., kar se pri nobenem žitu pridelati ne more. Posla je res mnogo s to rastlino, posel je vendar lahek in dobiček lep.

Če sadike sadiš, imaš za $\frac{1}{4}$ rali zemlje 1 $\frac{1}{2}$ lota semena prek in prek zadosti.

Kteri gospodarji to rastlino saditi želijo, dobijo seme zastonj pri podružnici gospodarskega društva v Mariboru.

Domače stvari.

Čista lugasta sol (Pottasche) dobro zdravilo proti plučni kugi (Lungenseuche). Vsakemu, ktereга žival za plučno kugo zboli, priporočamo naj raztali lugaste soli (Kali carbonicum) dva lota v poliču (pol pinta) vode in naj vsako jutro in večer beleni živali notri da. Gospodarski časnik severne nemške in mnogi drugi gospodarski časniki tudi trdijo, da je to zdravilo po mnogih skušnjah zlo hasnovito.

Pravi vzroki kurje tako imenovane pike so, kakor nekteri natoroznanci trdijo, uši, ktere se na glavi, posebno mlade kuretine, zbirajo. Naj boljja pomoč ta mrčes pregnati, je ribja mast (Fischthran), ktere se ušivemu petelinčeku ali jarcu le ena kaplja na glavo vriba; kurje uši mahoma pockajo, in žival jih ne dobi več.

Pozlačene okvire (rame) zrcal in kipov si lahko in dobro zesažiš, če vzemeš rezljaj čebula (luka), ga namočiš v čisti vinski cvet (Spiritus) in ž njim okvire dobro zriblješ. Okviri postanejo spet svetli in zlato se nič ne strga. „D.M.“

Nekaj važnega za pekare in ženske, ktere same pečejo. Nikés, profesor kemije v Nancy, se je po večkratnem opazovanju prepričal, da lesene reči, ktere so pobarvane ali v rudnatih solih (Metallsalze) namočene, p. stare železniške podklade (Schweller), telegrafiški drogi, dveri, oknine rame i. t. d., ako se ž njimi peč kuri, v kteri se peče, vse pekarije, t. j. kruh, kolače, pogačo i. t. d. ostrupijo. Vse strupne soli, ktere se v barvah nahajajo, se namreč spet najdejo v vseh pekarijah, ktere so se pekle v pečih, ki so se z takimi drvami kurile. Iz tega sledi, da se s takimi rečmi peči ne bi smele kuriti, v kterih se hoče kaj iz moke napravljene pečti.